

Ба 82153

Уладзімер Хадыка
Суніцы
1926

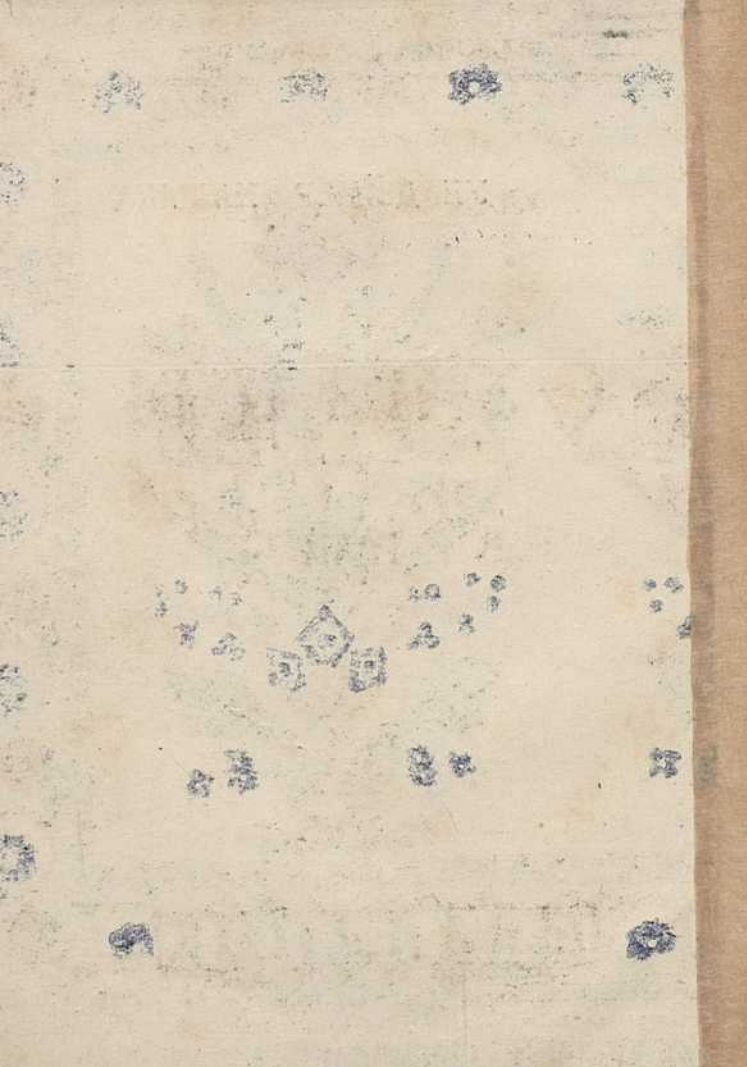
~~1023 А~~ УЛАДЗІМЕР ХАДЫКА

Ба 82153

СУНІЦЫ

ВЕРШЫ

МЯЛЯДНЯК

~~1-я Дзяржаўная друкарня~~
1-я Дзяржаўная друкарня
Заказ № 1.009
У ліку 2.000
Галоўлітбел № 13.748

26.04.2009

1889 г.
Літ. № 137

СУНІЦЫ

Сонца узгорак адхукала ласкамі,
Шоўкам ўзялася травіца,—
І разгарнулісь вясёлымі краскамі
Суніцы.

Рада іх лісьцікі срэбнымі сьлёзкамі
Чырвані неба міргаюць.
Ў раньня цымбалы вясна б'е бярозкамі,
Дзень грае...

Рушыць ён з велічай, хваляю сьвежаю
З думак зганяе прасонак.
Ў сполаху цені язычаць пад межамі
Загонаў.

Ўзад бязупынна сьпіхае іх плынь дзянны,
Пену пускаюць са злосьці,—
Хочуць жыцьцё у ціскі ўзяць кліньнямі...
Сьмяхоцьці!..

Сонца, бач, мараць зацьміць галавешкаю,
Моладасьць—плачам бандурным,
Вясну уяўляюць часовымі сьмешкамі...
Эх, дурні!..

Дарма-ж яны, сьлепавокі, кавэнчацца²
Выскубе бура ім косы...
Вунь ўжо агнёвымі іскрамі венчацца
Палосы.

Хмары густою заліліся чырванню,
Напал зара іх разьбіла...
Доўга ў мароз на сабе цёмны вір яна
Насіла.

Хукала сонца зямлю цяпла ласкамі,
Май штурхаў дожджык—праліцца...
І разгарнулiсь жыцьцёвымі краскамі
Суніцы.

БЕЛАРУСЬ

* * *

Не, ня веру, брат, я, каб была прыгажэй
Па пякноце сваёй Швайцарыя!..
Паглядзі толькі ты, прыгледзься бліжэй
Вокам ясным на сіні-абшары.

Усё сьмяецца, пяе, нібы ў казцы якой,
На шаўковае кліча улоньне...
Паміж красак, кустоў—над зьмяістай ракой
Сонца ласкава грае ў бяздоньні.

Мілагучныя сьпевы званочкаў нябёс
Дрыгацяць над зямлёй няспынёна...
І бадзёра ў прастор бурліць працаю
вёска,
Шэрым узорам з-пад гушчы зялёнай.

* * *

Жвава конік бяз пугі ў калёсах бяжыць
Па істужцы пясочнай—дарозе.
Рупнасьць весела плуг адбівае, зьвініць,
З селянінам сьпявае на возе...

Вось узяцелі яны на крыжовы бугор
І на сьценку аглоблі загнулі,
І знаёмых палеткаў прыгожы убёр
У пяшчоце сваёй захлынуў іх.

Толькі дзесьці жыцьцёва па струнах зямлі
Адбіваюць бунтоўную колы...
Яе гукі сусьветнае сілы сплялі
З песьняй лета—прыгожай, вясёлай!..

* * *

Колькі чар, пекнаты, калі зорная ноч
Альбо хмара буры павісьне!..
Як-бы сон дзіўны сьніш—водзіш зрэн-
камі воч
Ўкол—і здэцца,—калі наглядзішся?..

І хоць ў старым дыму жыцьця сьцежкі яшчэ
Крокам лыкавым тут адкладаюцца,—
Веру я: ад праменьняў Сьвятла уцячэ
Змрочнасьць ўся,—а яно ўжо яскравіцца..

І ня будзе нідзе ўжо над ёй сьмехатні,
Не атуліць пагарда абшары..
І цяпер мне ня верыцца ў моц гаманін,—
Што пякней Беларусі Швайцарыя!..

М О Й С А Д

*
* * *

✓ Прада мною нязгледжаны сад
Шэпча вабамі чырвоналісьця.
Жыцьцём п'яная думак каса
Залілася вясельлем на сьвісьце.

На распыленым поплу пажарышча
Юркай волі бяжыць мурава..
Гэй, вясна! Марш паходны зажар яшчэ—
Хай да сонца сягне галава.

Ручаі ад паводкі струменяць,
Шляхам з буры у дождж захлінаюцца,—
Діпне сок на гліняным калене,
У складкі-хвалі ад страху хаваецца.

Каляіны плятуцца за возам,
На калёсах сьлюнявіцца жарт...
Эх, каб жыцьцё яздою цьвярозай
На лясцы ня тупіла нажа!..

* * *

У грудзях скрыганьне іржавае восені
Раскрышыў нясупынны каваль...
✓ Люба песьніць, разгульле дзе хваль,—
І да сонца схінацца пракосамі.

Жыцьцём п'яная думак каса
Весяліцца на розмаху клёпам...
Ах, мой сад, мой нязгледжаны сад!—
Маіх дзён ён кудравіць галёпы.

Загаманіўся дзень—шальмец з разорай
Бульбянай песьняй скача ў кашалі,
І залацістаю бахмаціца аборай
Прысад зямлі.

Лятае гмах і сучыць шоўку ніткі,
І маніць сонца ўбёр, і ў сонны час
Зацягне рух калёс махровай сьвіткай
І скіне нас...

О, залатая лета пацяруха!—
Прарвецца ноч і на агонь-кані
Усьміхнецца дзень, каб восені сьвякруху
Ізноў дражніць.

Закавяліць яна ў рудой бравэрцы,
Уздыхам цьмяным ляжа на ральлі,
І песьняй задрыжыць бульбянай сэрца
У разьвей далін.

В Я С Н А

Абапёршысь на бярозку,
Месяц крывіцца на вёску,
Муціць змрок начы.

Грукат. Бешанья хвалі
Ля млына гвалтуюць палі,
Дзіка равучы.

Панатоўпіліся крыгі
Й напіраюць ў ствол сквярыгі
Дупляной вярбы...

Разгулялася паводка!..
Цягне буйства ўва ўсю глотку
Песьню барацьбы.

Шчасьце хвалямі рагоча,
Сэрцы нашыя стукочуць
Разьвясёлы марш.

Вочым мы зямлі аблічча,
Песьціць зрок наш яго й кліча
На жыцця кірмаш.

Патрулі вяковай грэблі,
Радасьць дзеляць з намі вербы..
Мы з табой ня сьпім.

Не да сну—ён бурай вырван,
У вачох стукоча чырвань:
Мы—жыцьцём гарым!..

Ж Н І В Е Н Ь

Расплыўся ўсьмешкаю жнівень,
Зашастаў саломай з-за плоту,
Забігаў полем жартліва
У капоце золата-жоўтай...

У поясе бура-грачнёвым,
З каўнерам снапом ператканым,
Зьядае вокам агнёвым
Ён з даляў восені плямы...

Праз ціхі блакіт сее шчасьце,
Зьвіняць ува ўсю жыцьця струны,—
Шчасьлівы ён, узбагаціў
Дабром сялянскія клуні...

Яны ад буйнога прыбытку
Ахвотней працуюць радыя—
Ніхто не зьдзярэ сьвіткі,
Падкраўшысь, як воўк, ззаду...

Замёр уздых пакутны,
Калыша далі песень
Ланцуг бадзёры, магутны—
На волі ўсяму весела!

* * *

Ноч халодная. На небе
Мігацяць усюды зоркі.
Месяц ў высі сьлед цярэбіць
І глядзіць на панадворкі.

Непарушна сгаяць ліпы,
Цішына у ночным змроку,
Толькі грук калёс, ды сіплы
Чуцен брэх сабак здалёку.

Пранясецца гук, паветра
Вецяркою малым ўзварушыць...
І ізноў у ночы нетрах
Цішына прасторы пушыць.

І глядзіш на ўсё зьдзіўлёны,
Пачынаеш верыць ў чары...
Здэцца, некім падмянёны
Вакол шэрыя абшары...

Толькі голыя дравіны,
Ды інакшы неба просінь,
Срэбрам крытыя хаціны—
Кажуць, што пануе восень.

В О С Е Н Ь

На восень посьцілкай стракатай
Казерыць няпрыхільна дзень
І лісьцем дыхае з-за хаты.
Травы счарнелай куст кудлаты
Хлюпоча холадам вадзе.

Рака з рыштом зраслася крыжам
І здалёк выблёстуге на сьнег...
А луг да чорнага абстрыжан,
Ў куп'ёх, папрыліпаных грыжай,
Йшчэ прагна марыць аб вясне...

Віхор з лістом гуляе ў жорны...
Такі па вёсцы пасткай чорнай
Гудуць на голы лістапад,—
А той пуцінай пазадворнай
Свой распаўсюджвае ўрад.

О Й, В О С Е Н Ь!..

Ой, ды ня крышы тугою, восень! —
Я за хмарамі, у зорах, блукаю...
Сонца чырваньню вясновай занялося,
Сэрца раніцай вясковай стукае.

Ой, ды ня спугнеш яе ты сьвістам,
Не зальлеш агністую імжакаю, —
Годзе ночка па пажоўклым лісту
Над дзіраваю страхой наплакала.

Ой!.. ды ці ты, хворая, нас поймеш?! —
Твае вочы попелам засыпаны...
Скінь яго — й цябе бурлівы пройме
Вір, — дармо, што дні твае абшчыпаны...

Воўк зімы шчыпаў іх прагавіты,
Ды ўжо скончылась яму піліпаўка.
Смак імглы, вясны паводкай змыты,
Па лазе вясельле сьмела рыпае...

Ой, ды ня крышы тугою восень,
І ня цкуй праз комін вецер сукаю:
Ня спыніць таго, што пачалося, —
Сэрца раніцы па вёсках стукае.

СКРЫПІЦЬ ТУГА...

Кастрычнік сіверыць ля куста,
На сонца чырвані схілілася дуга...
Ой, ды чаму ж вакол так пуста?!
Скрыпіць туга...

Саломай шастае пуціна,
Пад коўдрай бураю дыміць прастор балот,
З вятром нячутна павуцінай
Гамоніць плот.

Глядзіць гарод у стракаты поплаў,
Гумно палашчыць твар, запылены ў агні...
На йгрушы штосьці ліст пажоўклы
Трупціць ў гальлі...

Ў садку абсеў шкілет агрэсту
Жывым лісьцём камкоў крылатых шчыльны
гурт,—

Сюды йшчэ крэсіць хаця блесткі
Прамнёвы прут.

Ня песьніць вулка вёскі ў вечар,—
Хаця-б папалася з людзей адна душа,
Калі-ж хто выйдзе—голаў ў плечы
І—шырай шаг...

Няўтульнай вёску глухатою
Усьлед за сьцюжаю асеньнай абдало,—
Няма і тых, каго вясною
Сюды цягло.

На брук ўцяклі й гразі ня месяц,—
На гэта сярод іх „ахвотнікаў“ няма,—
Бач, няцікава, як на месяц
Пяе зіма...

А ты вась вухам прызвычайным
Знаходзіш ўсё—у пеньні птух, ў брахні сабак,
Прыроду любіш рознастайнай,—
А сумна так...

Кастрычнік грае табе кустам,
Да вёскі цягнецца душы вага...
Але чаму-ж вакол так пуста?!
Скрыпіць туга...

Б 82/53

Р А Н І Ц А

Разаслала зара свае сеткі,—
І дымовы рушнік сьветам пляміцца...
Мерзлай скібай гукаюць палеткі:
— Раніца!.. Раніца!..

Хныча сон з перапуду вялікага,—
Вабны ложак сякерай паколаты,
Краявід пазалесілі гікі,
Ля трыбуны сьцягі гараць золатам.

На узгорку магільным ялоўцы
Зелянінай варушацца сьпячаю.
Сваёй раці чырвоны прамоўца
Кажа словы гарачыя...

Забуяніла лоскатам войска,
Плыньню бурнай прамовы натхненае,—
І забілісь рашучасьцю воплескі,
Ў бойку кінуўшы морам калёны...

✓ За малінавай рацьцю—пяхотай—
Ўзьліхаманіла шпорамі коньніца,
Распасьцерлась марозам балота
На загоне...

Засьлюнявілі ямамі вокны,—
Пусьціў нюні ўпартасьцю старац...
А над ім у хмялю, як ня покне,
Заліваецца песьняю марац.

Гараць далі вясковым задорам,
Радасьць вёска саломая сее,—
Перамогі штандар па узгорках
Чарадзейкай-красуняю рдзее.

Сонца слупамі бліскучымі
Крые зямлю...
Думкі сьвідруюць кіпучыя
Голаў маю.

Сьцелюцца цені ўкол доўгія,—
Сонца уніз
Сходзіць звычайнай дарогаю.
Небная высь

Нейкай таемнай пялёнкаю
З рабых аблок,
Йдучых усходняй старонкаю,
Шлець зямлі змрок...

* * *

Цішай ўрачыстай, самотаю
Далі паўны.

Дыша зямля пяшчотаю
Мілай вясны...

Сонца глядзіць паловаю
Праз камлі дрэў.

З палкасьцю нейкай жыцьцёваю
Носіцца сьпеў

Птух у паветры, чырыканьне
Дзесь вераб'я...

Ў марах за мысьлямі вялікімі
Лётаю я...

* * *

Гукі ўсе ўкол зьліваюцца
 У вечару гимн,—
Новы тут сьвет адчыняецца
 Зіркам маім...

Ўвесь небасхіл, крыты золатам,
 Сыпе ўкол блеск;
Нейкаю казкаю-шопатам
 Шэпчацца лес...

Вецер нязнанымі сьцежкамі
Шарыць ў кустох,
Сонца з прыветнымі ўсьмешкамі
 Чэзьне ў агнёх...

* * *

Ў чырвані іскрах купаецца
Неба блакіт,
Дзіўна ад сьвету злачаецца ?
Увесь краявід.

Змрочныя цені, шалеючы,
Сьцелюць зямлю...
Моцай я нейкай, нямеючы,
Скован стаю...

.

Нікне ўвесь сьвет...—
Грудзі бурляць шчасьцем, воляю...
І хочацца плакаць... і полем
Бегчы за сонцам усьлед!..

З ЦЫКЛЮ ВЕРШАЎ „ЛІПЕНЬ“

Помню... Адыходзілі палякі...
Ліпень сыпаў золата на дзень,
З ветрам ціха цераз куст калякаў,
Пальцы мы ў агністыя ў вадзе.

Душную сьпякоту халадзілі
У полі рухам збожжа каласы,
І на вёскі помстаю дымілі,
Колам атуліўшы паясы...

Гэты дым на сэрца селяніна
Камянём гарачым лёг.
Ён дымеў ў згвалтованай дзяўчыны
У шкло адчаю на заплаканых вачох.

Эх, часы! Адразу не апіша
Вашых дзён гарачая рука.
На мазольных вы раджалі ўзвышшах
Поплам без кашулі жабрака.

За мазоль вяковы дзедка хліпаў,
Шмат кабеты наірвалі кос...
Помню я цябе, агністы ліпень,—
Гора ты і радасьць нам прынёс.

Адлягло на сэрцы ў Піліпа,
Нуды запрапаў векавечны мох...
Чацьвертае лета красуецца ліпа,
Воляю будзячы доўгі аблог.

Барозны поруць пякучыя косы,
Слушаць балота, настаяў што плач...
На кавадлах пядзі-палосы
Паляглі ушыркі ад цяпла...

Новыя хаты плечы ня муляць.
Ня будуць грудзі сушыць хлявы.
Раньне дугу на спіне разагнула,—
Карак ня ўгне ужо галавы...

Зарубцаваліся змаганьня раны,—
Плужыцца згодай вольны прастор...
Воля-ж зачэша рукі у пана,—
Месца вінтоўцы уступіць сахор!..

Чацьверты год бурахваліць ліпамі, V
Крыецца шоўкам голы аблог...
Сэрца наводкай бурліць у Піліпа,
Нуды запрапаў векасівы мох.

А Г Н І...

Золата, золата!—сыплецца золата—
Вясны жыцьцёвай агні...
Ўспората, ўспората—рупнасьць успората,
Сон не бярэ нас ані.

Ўзбураны, ўзбураны,—сходам узбураны,
Чырваньню твары гараць.
Ўскуранай, ўскуранай—стольлю ускуранай
Голаў бунтарыць зара.

Срэбнаю, срэбнай—прамовай ты срэбнаю
Крышыш таварышак тхлань,
У зрэбнае, ў зрэбнае,—ў сэрца мне зрэбнае
Шоўку ўшываеш дэсань...?

Сінімі, сінімі,—вочкамі сінімі
Цэдзяць мігаўкі пажар...
Чыннаю, чыннаю,—працаю чыннаю
Вогніцца шчасьця ліхтар.

Рэйкамі, рэйкамі,—новымі рэйкамі
Вёску палошча цягнік...
Зьмейкамі, зьмейкамі,—круцяць тхлё зьмейкамі
Вясны чырвонай агні.

Б У Р Л Я Ч А Е

На кані, на агністым кані,
Ліхаманіць зямлю красавік...
Гараць дні, жыцьцём п'яныя дні,
Шпаркабег маразяны занік.

Ўвагнуў, голаў ён увагнуў,
І задаў без аглядкі страчка...
Пасьля сну, адубелага сну,
Успаласнула твар жыцьцю рака.

На цьвякі, залатыя цьвякі,
Сонцам плынь распушыла яна...
А блакіт—цёплым званам блакіт
Струніць дзень ад цямна да цямна.

Сьмехам воч—шчасьця бурнага воч—
Малатком сэрца забіць з грудзей...
Шапку ноч, абаронную ноч,
Нацягнуў, зацяніў ліхадзей...

І гару, сьвет імчыцца ў гару
І няма маладому мяжы...
Ой, гару, і я з сьветам гару,
Па вясьне маё сэрца бяжыць!..

Х Л О П Ц Ы, Д У Й!

Хлопцы, дуй—бурлячую запейма,
Вечарынкаю ўскудлацім вольны чуб!
У гэту ноч для бойкі нас пярэйме
Не царква, а клюб!..

Хай у рызу копціць поп кадзілам дымным,
Што хрыстос ўваскрос,—
Підатром яму мы праўдай ўздымнай
Нос.

Хутка куляю мы ссодзім комсамольскай
Бажанят з нябёс—
На прутах сталёвых сонца,—дзеля вёскі
Пабудуем лёс.

„Дух сьвяты“ ў царкве, а ў нас, бач, сотні
Бураломных воч...
У дзень сякуць чырвоныя палотны
Гэту ноч...

Ня прыжджэ, прагледзіць свае бельмы,
Скрыгатне на пустку злосьцю сівай поп!..
Дык сьпявай,—хай ў сьвет чырвоным хмелем
Зіхаціць юнацкі наш галёп!!.

З Ъ М Е С Т.

Вел.
1921

	Стар.
Суніцы	3
Беларусь	5
Мой сад	8
* * *	11
Вясна	12
Жнівень	14
Восень	16
Ой, восень	17
Скрыпіць туга	18
Раніца	20
* * *	22
З цыкля вершаў „Ліпень“	26
Агні	28
Бурлячае	29
Хлопцы, дуй!	30

1984 г.

С 6
Цена — р 02 к

Бел. аддзеля
1994 г.

153
409

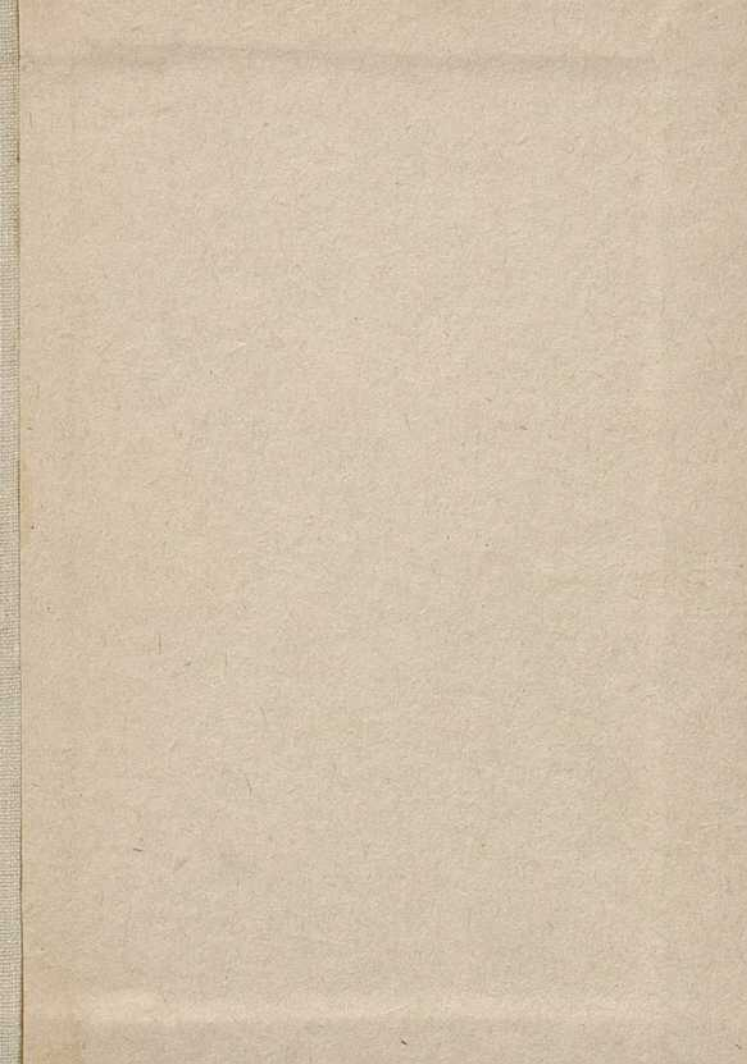
Цана 20 кап.

153
409

4056

д. тычина

B0000000223093